

Nr 62.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1954/55 till utbildningskurser för sysselsättnings- och arbetsterapeuter.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkten 110, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Utbildningskurs för sysselsättnings- och arbetsterapeuter för budgetåret 1954/55 beräkna ett anslag av 81 500 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 82, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 12 februari 1954, föreslagit riksdagen att till Utbildningskurser för sysselsättnings- och arbetsterapeuter för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 72 500 kronor.

Sedan år 1949 bedrivs vid slöjdföreningens skola i Göteborg en försöksvis anordnad utbildning av arbets- och sysselsättningsterapeuter. Utbildningen är tvåårig. Hittills har två kurser avhållits; den tredje tog sin början hösten 1953. Till varje kurs har omkring ett tjugotal elever antagits.

I anledning av motion till 1953 års riksdag uttalade statsutskottet, att utskottet ansåg, att kapaciteten för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter måste ökas för att behovet av terapeuter skulle kunna fyllas inom rimlig tid. Ur denna synpunkt förelåg enligt utskottets mening starka skäl för att giva överstyrelsen för yrkesutbildning i uppdrag att undersöka möjligheterna till vidgade utbildningsmöjligheter. Utskottet förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t ägnade frågan erforderlig uppmärksamhet även utan särskild framställning från riksdagens sida. Utskottets uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagen.

Genom beslut den 17 juli 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt överstyrelsen för yrkesutbildning att i samråd med medicinalstyrelsen verkställa utredning rörande frågan om vidgade möjligheter till utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

I beslutet framhölls, att vid utredningsarbetet särskilt skulle uppmärksammas, huruvida nya utbildningskurser kunde påbörjas varje år samt huruvida kurser kunde anordnas även vid annan lämplig skola än den nuvarande, eventuellt såsom förberedelse till kurserna vid denna skola.

Bihang till riksdagens protokoll 1954. 6 saml. Nr 62.

Vidare skulle uppmärksammas, huruvida den nuvarande tvååriga utbildningen, med tillgodoseende av kravet på fullgod utbildning av terapeuterna, kunde förkortas.

Med skrivelse den 29 oktober 1953 har överstyrelsen för yrkesutbildning överlämnat utredning i ärendet.

Överstyrelsen föreslår i fråga om *den ordinarie utbildningen*, att nya kurser vid slöjdföreningens skola i Göteborg skall påbörjas varje år och att i samband därmed kurstiden minskas till ett år. Den första ettåriga kursen skulle börja hösten 1955, då nu pågående kurs avslutats. För att den nuvarande utbildningsstandarden skall kunna bibehållas, förordar överstyrelsen, att viss utbildning i olika slöjdämnen skall vara inhämtad före inträdet vid den ettåriga kursen. Överstyrelsen föreslår härjämte såsom en temporär åtgärd anordnande av kortare kurser, *kompletteringskurser*, för vissa kategorier.

Utredningen har varit föremål för remissbehandling.

I förenämnda skrivelse har överstyrelsen tillika hemställt, att anslaget för budgetåret 1954/55 uppföres med 103 000 kronor, varav 60 000 kronor avser kostnaderna för andra läsåret av den hösten 1953 påbörjade kursen samt 43 000 kronor kostnaderna för två kompletteringskurser.

Med hänsyn till pågående utredningar rörande yrkesutbildningen på olika områden anser departementschefen, att överstyrelsens förslag till omläggning av den ordinarie utbildningen bör prövas i ett vidare sammanhang. Behovet av utbildade terapeuter är emellertid trängande, framför allt inom sjukvården. Den till sinnessjukvården hörande personalen, för vilken utbildningen vid slöjdföreningens skola i första hand varit avsedd, har hittills på grund av medsökandenas bättre grundutbildning endast i mycket begränsad omfattning kunnat vinna inträde vid kurserna. Departementschefen anser det erforderligt, att åtgärder snarast vidtages för att förbättra möjligheterna särskilt för sinnessjukhusen att tillämpa en modern och rationell sysselsättnings- och arbetsterapi. Med hänsyn härtill finner departementschefen sig redan nu — utan avbidan på prövningen av frågan om terapeututbildningen i allmänhet — böra upptaga överstyrelsens förslag om kompletteringskurser till behandling.

I statsrådsprotokollet lämnas (s. 4—11) en redogörelse för den nuvarande terapeututbildningen samt för överstyrelsens utredning och yttrandena däröver. Till denna redogörelse tillåter sig utskottet att hänvisa.

Departementschefen anför, att vid anmälan av propositionen nr 42 till 1949 års riksdag angående åtgärder för en effektiviserad sysselsättnings- och arbetsterapi framhölls, att en väl organiserad arbetsterapi vore av värde för att hos långvarigt sjuka bibehålla en tidigare yrkesfärdighet eller, där återgång till förutvarande yrke icke kunde komma i fråga, bereda förutsättningar för annat slag av förvärvsarbete. Även ur psykologisk syn-

punkt vore en sådan utbildning av värde i olika hänseenden. Departementschefen ansåg det i överensstämmelse härmed mest angeläget att tillgodose behovet av terapeuter vid anstalter för långvarigt sjuka eller invalidiserade såsom sinnessjukhus, sanatorier m. fl. anstalter. En försöksutbildning borde enligt hans mening anordnas för ett antal redan i tjänst varande befattningshavare inom sjukvården, i första hand för lämpliga skötare och sköterskor vid sinnessjukhusen.

I enlighet med vad i propositionen nr 42 förordats har alltsedan år 1949 utbildning för terapeuter varit anordnad vid slöjdföreningens skola i Göteborg. Utbildningen är tvåårig. Vid de hittills avhållna kurserna har totalt 42 terapeuter utbildats. Av dessa har 11 kommit från sinnessjukvården.

Den nu av överstyrelsen för yrkesutbildning företagna utredningen visar, liksom de utredningar som på sin tid verkställdes av kommittén för partiellt arbetsföra och statens sjukhusutredning av år 1943, att behovet av terapeuter är mycket stort samt att tillgången på för ändamålet utbildad personal är ytterst begränsad. Överstyrelsen har härvid i fråga om sjukvården anslutit sig till de beräkningar, som gjorts av de nyssnämnda kommittéerna. För egen del anser departementschefen sig i likhet med remissinstanserna kunna godtaga det redovisade behovet av terapeuter för långvarigt sjuka, totalt omkring 300. Behovet av terapeuter vid lasaretten, av överstyrelsen angivet till ca 200, anses däremot vara mera svårbedömbart och det kan måhända ifrågasättas om det är så stort som överstyrelsen angivit.

För sinnessjukvårdens del har de hittills vidtagna åtgärderna i fråga om terapeututbildningen icke lett till önskat resultat. Möjligen har härtill bidragit, att vid bedömningen av sinnessjukhuspersonalens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen de kunskaper, som denna personal förvärvat under långvarig tjänstgöring som skötare och sköterskor vid sinnessjukhusen, undervärderats. Även om så ej skett torde man enligt departementschefen dock icke kunna räkna med att annat än ett ganska begränsat antal befattningshavare från sinnessjukvården skulle kunna antagas till sådana kurser, som anordnats vid slöjdföreningens skola i Göteborg. Det torde icke heller kunna påräknas, att elever, som tidigare icke varit verksamma inom sinnessjukvården, efter avslutad terapeututbildning skulle komma att söka sig till terapeutverksamhet inom denna vårdgren. Uppgift om hur de vid slöjdföreningens skola utbildade terapeuterna fördelar sig på olika vårdgrenar föreligger endast beträffande eleverna vid 1949/51 års kurs. Av de från denna kurs utexaminerade eleverna har endast de, som rekryterats från sinnessjukhuspersonalen, efter genomgången utbildning ägnat sig åt terapeutverksamhet inom sinnessjukvården.

På grund av vad sålunda anförts, anser departementschefen, att särskilda åtgärder bör vidtagas för att så snabbt som möjligt utbilda ett antal terapeuter för sinnessjukvården. Av överstyrelsen föreslagna komplette-

ringskurser med en kurstid av fyra månader, fördelad på slöjdföreningens skola i Göteborg och Älvsborgs läns landsting tillhöriga yrkesskolor i Dals-Långed, anses vara lämpliga för att tillgodose detta utbildningsbehov. För vinnande av mera erfarenhet anses dock till att börja med endast en kurs böra komma till stånd. Det föreslås därför, att under nästa budgetår anordnas en sådan kompletteringskurs för personal inom sinnessjukvården, i första hand den statliga. Härvid bör av medicinalstyrelsen angivna inträdeskrav gälla.

Frågan huruvida kompletteringskurser i fortsättningen, såsom överstyrelsen föreslagit, bör anordnas även för andra personalkategorier inom sjukvården alltefter det akuta behovet av terapeuter inom olika områden, anses icke böra lösas generellt utan från fall till fall, då ett sådant behov kan anses ha uppstått.

Orsaken till den låga belastningen å anslaget under de båda sistförflutna budgetåren, 45 600 respektive 44 600 kronor, beror i huvudsak på att de för stipendier och diverse utgifter avsedda beloppen icke ianspråktagits i beräknad omfattning. Det för innevarande budgetår till stipendier anvisade beloppet har ännu icke till någon del utnyttjats. Då under nästa budgetår det andra läsåret av den nu pågående kursen börjar, torde man enligt departementschefen icke behöva räkna med att ansökningar om stipendier skall inkomma i någon väsentligt större utsträckning än hittills. Med hänsyn till det anförda anses beloppen till stipendier och diverse utgifter för nästa budgetår kunna nedräknas från 9 000 resp. 5 000 till 2 000 resp. 3 000 kronor eller med tillhoppa 9 000 kronor. Kostnaderna för den ordinarie kursen skulle då uppgå till 51 000 kronor. För en kompletteringskurs beräknas 21 500 kronor. Sammanlagt skulle alltså för budgetåret 1954/55 böra anvisas 72 500 kronor. Anslaget anses böra benämnas Utbildningskurser för arbets- och sysselsättningsterapeuter.

Utskottet. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen innebär departementschefens förslag, att den hittills bedrivna tvååriga utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter tills vidare skall fortgå, men att vid sidan härav en kompletteringskurs med en kurstid av fyra månader skall anordnas för personal vid sinnessjukhusen, i första hand de statliga, under nästa budgetår. Med hänsyn till den stora bristen på utbildade terapeuter och det framträdande önskemålet om en effektiviserad sysselsättnings- och arbetsterapi inom sinnessjukvården tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet förutsätter härvid att Kungl. Maj:t, därest erfarenheterna av den nu föreslagna kompletteringskursen blir gynnsamma, överväger om icke ytterligare utbildning efter denna linje bör anordnas redan under budgetåret 1955/56.

Under åberopande av det anförda och då utskottet icke funnit anledning till erinran mot beräkningen av medelsbehovet hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbildningskurser för sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 72 500 kronor.

Stockholm den 30 mars 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlön, Iwar Anderson, Näsgård, fröken Andersson, herrar Näsström, Pålsson, Hesselbom, Gustaf Andersson, Einar Persson, Boman, Ragnar Persson, Holmqvist och Sunne; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmborg i Skövde, Bergström, Ståhl, Lindholm, Rubbestad, Eriksson i Sandby, Åkerström, Staxäng, fröken Elmén, herrar Widén, Persson i Växjö, Andreasson, fröken Olsson och herr Svensson i Stenkyrka.